

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27.04.1967, sp. zn. 5 Cz 30/67, ECLI:CZ:NS:1967:5.CZ.30.1967.1

Číslo: 104/1967

Právní věta: Zrušení společné domácnosti nemá za následek zánik bezpodílového spoluvlastnictví manželů. Předmětem vypořádání, které spočívá ve zjištění a rozdělení společného majetku, může být jen ten majetek, který existuje ke dni zániku bezpodílového spoluvlastnictví jako společný. Jestliže člen JZD obdrží za trvání manželství dobírku odměny za pracovní jednotky, spadá tato částka do bezpodílového spoluvlastnictví manželů, i když manželství zaniklo v průběhu roku, za který dobírku obdržel. Tato skutečnost, jakož i skutečnost, že došlo k faktickému zrušení soužití před uplynutím roku, mohou být hodnoceny až v rámci celkového vypořádání, totiž při úvaze, zda zásahy vytčené v § 150 o. z., mezi nimi i míra přičinění o získání společného majetku, odůvodňují, aby podíly účastníků nebyly rovné.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 27.04.1967

Spisová značka: 5 Cz 30/67

Číslo rozhodnutí: 104

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Bezpodílové spoluvlastnictví manželů

Předpisy: 40/1964 Sb. § 143

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 104/1967 sb. rozh.

Zrušení společné domácnosti nemá za následek zánik bezpodílového spoluvlastnictví manželů.

Předmětem vypořádání, které spočívá ve zjištění a rozdělení společného majetku, může být jen ten majetek, který existuje ke dni zániku bezpodílového spoluvlastnictví jako společný.

Jestliže člen JZD obdrží za trvání manželství dobírku odměny za pracovní jednotky, spadá tato částka do bezpodílového spoluvlastnictví manželů, i když manželství zaniklo v průběhu roku, za který dobírku obdržel. Tato skutečnost, jakož i skutečnost, že došlo k faktickému zrušení soužití před uplynutím roku, mohou být hodnoceny až v rámci celkového vypořádání, totiž při úvaze, zda zásahy vytčené v § 150 o. z., mezi nimi i míra přičinění o získání společného majetku, odůvodňují, aby podíly účastníků nebyly rovné.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 1967, [5 Cz 30/67.](#))

Účastníci uzavřeli dne 13. srpna 1960 manželství, které zůstalo bezdětné. Navrhovatelka odešla dne 13. srpna 1963 ze společné domácnosti ke svým rodičům. Manželství bylo rozvedeno rozsudkem okresního soudu Plzeň-jih ze dne 15. června 1964.

Navrhovatelka tvrdila ve svém návrhu, že do bezpodílového spoluvlastnictví patří zařízení bytu a domácnosti a jeden vepř v celkové hodnotě 9870 Kčs, vklady na knížkách Státní spořitelny č. 277701, 277037 a 277239, peněžní hotovost a podíly z odpůrcovy dobírky za pracovní jednotky v roce 1963 v částce 29 000 Kčs. Vzhledem k tomu, že sama přispěla na zakoupení nábytku do ložnice částkou 1400 Kčs, kterou jí darovali rodiče, žádala, aby jí byla tato částka ze společného majetku uhrazena.

Okresní soud Plzeň-jih přikázal navrhovatelce bytové zařízení v ceně 5305 Kčs, odpůrci další část bytového zařízení a vepře v hodnotě 3530 Kčs a odpůrci uložil, aby navrhovatelce zaplatil na vyrovnání jejího podílu v hotovosti částku 9539,75 Kčs. Z vkladu na knížce č. 277701 přiznal navrhovatelce polovinu ve výši 5000 Kčs, z vkladu na knížce 277037 (odpůrcova dobírka za r. 1960) částku 1200 Kčs, polovinu dobírky za polovinu roku 1963 v částce 3527,25 Kčs, celkem tedy 9727,25 Kčs. Od této částky odečetl 187,50 Kčs, protože odpůrcův podíl na bytovém zařízení činí 3717,50 Kčs, obdržel však jen svršky v ceně 3530 Kčs.

Krajský soud v Plzni zejména proto, že pokládal za věrohodné tvrzení navrhovatelky, že vklady na obou knížkách pocházely ze společných úspor obou účastníků, rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že rozhodnutí obou soudů byl porušen zákon a tato rozhodnutí zrušil.

Z odůvodnění:

Podle § 143 o. z. vzniká bezpodílové spoluvlastnictví manželů ke všem věcem, které mohou být předmětem osobního vlastnictví (§ 127 o. z.), a které nabyt za trvání manželství jeden z manželů, s výjimkou věcí získaných dědictvím nebo darem, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě nebo výkonu povolání jen jednoho z manželů. Podle § 500 odst. 1 o. z. patří do bezpodílového spoluvlastnictví manželů také vše, co může být předmětem tohoto spoluvlastnictví a co před 1. dubnem 1964, kdy nabyt účinnosti občanský zákoník č. 40/1964 Sb., patřilo do majetkového společenství manželů podle zákona o právu rodinném (zákon č. 265/1949 Sb.). Pokud nebylo bezpodílové spoluvlastnictví manželů zrušeno rozhodnutím soudu (§ 148 odst. 2 o. z.) nebo nezanklo na základě jiných právních skutečností (§ 52 odst. 2 tr. zák. ve spojení s ustanovením § 500 odst. 3 o. z. a § 352 odst. 3 o. s. ř.), trvá po celou dobu manželství. V tom případě zaniká až zánikem manželství (§ 148 odst. 1 o. z.). Trvá i tehdy, když manželé nežijí ve společné domácnosti; tato skutečnost by mohla být jen důvodem k tomu, aby je soud zrušil podle § 148 odst. 2 o. z. k návrhu některého z manželů. Jedním ze způsobů zániku bezpodílového spoluvlastnictví manželů je i rozvod, a to dnem právní moci rozsudku, jímž byl rozvod vysloven.

Trvá-li bezpodílové spoluvlastnictví manželů až do zániku manželství, vyplývá z toho, že předmětem vypořádání, které spočívá ve zjištění a rozdělení společného majetku, může být jen ten majetek, který existuje ke dni zániku manželství jako společný. Při tom se může rozdělovaná podstata zvětšit nebo zmenšit (§ 150 o. z.).

Dojde-li k vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví soudním rozhodnutím, je povinností soudu, aby především ve shodě se základním požadavkem zjištění objektivní pravdy (§ 6, § 100, § 120 o. s. ř.)

přesně a úplně zjistil, které věci patřily do bezpodílového spoluvlastnictví ke dni jeho zániku, a které věci tvoří samostatný majetek jednoho z manželů.

Soudy však tímto způsobem v daném případě nepostupovaly a rozhodovaly na nedostatečně zjištěném skutkovém podkladě.

Do společného majetku byl zahrnut jeden vepř, kterého účastníci koupili na jaře r. 1963 ze společných peněz. Soudy však nezjistily, zda nedošlo ještě před zánikem manželství k domácí porážce.

Soudy považovaly za prokázané, že účastníci měli za trvání manželství dvě vkladní knížky Státní spořitelny č. vkladů 277701 a 277037, zatím co existence třetí vkladní knížky nebyla potvrzena, protože vklad č. 277239, uváděný navrhovatelkou, patří podle sdělení Státní spořitelny jiné osobě.

Jak již bylo uvedeno, přiznaly soudy navrhovatelce z vkladu na knížce č. 277701 částku 5000 Kčs a přihlédly ke zprávě Státní spořitelny (čl. 14 a 32), že tato vkladní knížka se zůstatkem 10 000 Kčs byla zrušena ke dni 29. prosince 1963, tedy ještě před zánikem manželství.

Stejně nepřihlédly soudy k tomu, že z vkladní knížky č. 277037 byla dne 16. května 1964, tedy rovněž před zánikem manželství, vybrána částka 20 480 Kčs a zůstal vklad pouhých 20 Kčs.

Soudy dále nezjistily, zda peněz vybraných z těchto dvou knížek nebylo použito na zakoupení věcí, které pak tvořily společný majetek.

Ohledně třetí vkladní knížky, jejíž správné číslo se nepodařilo zjistit, uvedl okresní soud, že navrhovatelka neprokázala její existenci, proto k ní při dělení společného majetku nepřihlédl. V rozporu s tím přikazuje však navrhovatelce částku 3527,25 Kčs jako polovinu vkladu na této knížce z odpůrcovy dobírky za rok 1963. Nepovažuje-li soud existenci této vkladní knížky ke dni zániku manželství za prokázanou, nemohl navrhovatelce přikázat ani podíl z částky na tuto knížku uložené.

Nehledě k tomu nemělo oporu v zákoně ani stanovisko soudů při dělení odpůrcových dobírek mezi účastníky. Z odpůrcovy dobírky za rok 1960 v celkové výši 6400 Kčs zahrnují soudy do společného majetku jen část s poukazem na to, že manželství netrvalo po tento celý rok, ale jen do 13. srpna 1960. Jestliže však do společného majetku patří podle § 143 o. z. vše, co bylo nabyto jedním z manželů za trvání manželství kromě věcí patřících podle tohoto ustanovení do výhradního vlastnictví jednoho z nich, pak měla být do společného majetku pojata celá dobírka přijatá odpůrcem za trvání manželství.

Stejně je nesprávný postup, jestliže byla do společného majetku zahrnuta jen část dobírky za rok 1963 přijaté počátkem roku 1964, když manželství zaniklo až po přijetí dobírky.

Důvodem k tomuto způsobu dělení nemůže být ani skutečnost, že manželské soužití fakticky zaniklo dne 30. června 1963. Vznik manželství v průběhu roku, za který odpůrce za pracovní jednotky jako člen JZD dobírku obdržel, a faktické zrušení soužití před uplynutím roku, za který byla vyplacena další dobírka, mohou být hodnoceny až v rámci celkového vypořádání, totiž při úvaze, zda zásady vytčené v § 150 o. z., mezi nimi i míra přičinění o získání společného majetku, odůvodňují, aby podíly účastníků nebyly rovné.

Ze spisu dále vyplývá, že účastníci chtěli koupit osobní auto a za tím účelem složili zálohu 20 000 Kčs ve formě vinkulace vkladu na uvedené knížce č. 277037. Přitom však soudy zjistily, že tento vklad patřil účastníkům. Došlo-li za tohoto stavu k sepsání notářského zápisu ze dne 27. ledna 1964 u státního notářství Plzeň-jih, kterým odpůrce daroval svému otci Josefu Hajšmanovi uvedenou částku 20 000 Kčs, měly soudy zkoumat platnost této smlouvy. Je totiž jasné, že darování této částky není

běžnou záležitostí týkající se společné věci, kterou by mohl jeden z manželů vyřizovat samostatně, ale že je podle § 145 odst. 1 o. z. nutný souhlas obou manželů. Vzhledem k tomu, že z obsahu zápisu ani z ostatních výsledků provedeného dokazování nevyplývá, že by byla navrhovatelka dala k tomuto právnímu úkonu souhlas, je odůvodněn závěr, že uvedená smlouva je neplatná. Při posuzování povahy právního úkonu je nutno přihlídnout i k tomu, že k němu došlo po rozchodu manželů, že v notářském zápise není zmínka o jeho právním důvodu. Proto měl být do bezpodílového spoluvlastnictví pojat i nárok na vrácení neoprávněně poskytnutého plnění.

Při zjišťování společného majetku se soud také nesprávně vypořádal s otázkou, zda do něho patří i vklad z navrhovatelčina závodního spoření. Třebaže podle tvrzení Státní spořitelny počala navrhovatelka spořit od poloviny září r. 1963, uvádí soud ve svém odůvodnění, že k tomuto došlo až po rozvodu. O významu okolnosti, že k založení vkladní knížky došlo až po navrhovatelčině odchodu ze společné domácnosti, platí totéž, co bylo uvedeno u odpůrcova příjmu z dobírek.

Rozhodnutími soudů byl porušen zákon v ustanoveních § 6, § 100, § 120 a § 132 o. s. ř. ve spojení § 143 a násl. o. z.